Evropský parlament
2014 až 2019

Dokument ze zasedání

B8-1237/2016

16.11.2016

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení místopředsedkyně Komise, vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

předložený v souladu s čl. 123 odst. 2 jednacího řádu

k situaci v Bělorusku
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
za skupinu ALDE

B8-1237/2016

Usnesení Evropského parlamentu o situaci v Bělorusku
(2016/2934(RSP))

Evropský parlament,

– s ohledem na svá předchozí usnesení o Bělorusku, zejména na usnesení ze dne 10. září 2015[1], 29. března 2012[2], 16. února 2012[3], 15. září 2011[4], 12. května 2011[5], 10. března 2011[6] a 20. ledna 2011[7],

– s ohledem na parlamentní volby konané dne 11. září 2016 a prezidentské volby konané dne 11. října 2015,

– s ohledem na předběžné prohlášení OBSE/ODIHR, Parlamentního shromáždění OBSE a Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 12. září 2016 o parlamentních volbách v Bělorusku,

– s ohledem na závěry Rady o Bělorusku, zejména na závěry ze dne 16. února 2016, které zrušily omezující opatření vůči 170 osobám a třem běloruským společnostem,

– s ohledem na čl. 123 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že OBSE/ODIHR spolu s Benátskou komisí Rady Evropy připravily ve své závěrečné zprávě o prezidentských volbách v Bělorusku v roce 2015 soubor doporučení, které mělo Bělorusko provést do parlamentních voleb v roce 2016;

B. vzhledem k tomu, že za účelem vytvoření lepších vztahů se Západem běloruské orgány provedly řadu kroků prezentovaných jako kroky, které umožní stranám demokratické opozice zaregistrovat se snáze než při minulých volbách a jež poskytnou zahraničním pozorovatelům lepší přístup ke sčítání hlasů, které ve skutečnosti podle hodnocení mezinárodní volební pozorovatelské mise vedené OBSE/ODIHR nevedly k náležitému provedení voleb v souladu se závazky OBSE a dalšími mezinárodními závazky a normami;

C. vzhledem k tomu, že podle hodnocení OBSE/ODIHR týkajícího se parlamentních voleb konaných v roce 2016 nadále přetrvává řada dlouhodobých systémových nedostatků, včetně omezení právního rámce v oblasti politických práv a základních svobod; vzhledem k tomu, že se má za to, že volební komise stále postrádaly nezávislost z důvodu absence zástupců opozice; vzhledem k tomu, že předčasné hlasování, sčítání a vytvoření tabulek bylo spojeno s významným počtem procesních nesrovnalostí a postrádalo transparentnost;

[1] Přijaté texty, P8_TA(2015)0319.
[2] Úř. věst. C 257E, 6.9.2013, p. 9.
[3] Úř. věst. C 249E, 30.8.2013, s. 57;
[4] Úř. věst. C 51E, 22.2.2013, s. 140.
[5] Úř. věst. C 377E , 7.12.2012, s. 162.
[6] Úř. věst. C 199 E, 7.7.2012, s. 182.
[7] Úř. věst. C 136 E, 11.5.2012, s. 57.

D. vzhledem k tomu, že podle zvláštního zpravodaje OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku zůstává právní a správní systém, který je základem omezování lidských práv, beze změny a dva „symboličtí“ nezávislí poslanci parlamentu pouze zdůrazňují, že jde o „vedený“ proces;

E. vzhledem k tomu, že v Bělorusku neproběhly od roku 1994 svobodné a spravedlivé volby podle právních předpisů upravujících volby, které by byly v souladu s mezinárodně uznávanými normami OBSE/ODIHR;

F. vzhledem k tomu, že k předpokladům lepších vztahů mezi EU a Běloruskem patří výrazné zlepšení svobody projevu a svobody sdělovacích prostředků, dodržování politických práv běžných občanů i opozičních aktivistů a dodržování zásad právního státu a základních práv; vzhledem k tomu, že Evropská unie je nadále pevně odhodlána hájit lidská práva v Bělorusku, včetně svobody projevu a sdělovacích prostředků;

G. vzhledem k tomu, že EU ukončila pětiletá restriktivní opatření proti Bělorusku v únoru 2016 jako výraz dobré vůle, aby tuto zemi podpořila ve zlepšování reputace ohledně lidských práv, demokracie a právního státu; vzhledem k tomu, že byla zaznamenána řada drobných snah řešit před volbami konanými v roce 2016 některé dlouhodobé problémy, zatímco současně zůstává mnoho otázek týkajících se právního a procesního volebního rámce bez povšimnutí;

H. vzhledem k tomu, že dvě běloruské skupiny pro monitorování voleb, Bojovníci za lidská práva za svobodné volby a Právo rozhodnout se 2016, odsoudily poslední volby jako volby nesplňující řadu hlavních mezinárodních norem a nevěrohodný odraz vůle běloruských občanů;

I. vzhledem k tomu, že skupina běloruských pozorovatelů shromáždila konkrétní důkazy silných celostátních snah zveličit celkovou účast během pětidenního období předčasného hlasování (6. až 10. září) a v den voleb (11. září);

J. vzhledem k tomu, že středopravé běloruské opoziční síly dne 18. listopadu 2015 poprvé předložily dohodu o společné spolupráci, aby v parlamentních volbách v roce 2016 postupovaly jednotně;

K. vzhledem k tomu, že v současné době Evropský parlament neudržuje s běloruským parlamentem žádné oficiální vztahy; vzhledem k tomu, že první oficiální návštěva delegace Evropského parlamentu pro vztahy s Běloruskem od roku 2002 se uskutečnila v Minsku ve dnech 18. a 19. června 2015;

L. vzhledem k tomu, že běloruský parlament nemá oficiální status v Parlamentním shromáždění Euronest;

M. vzhledem k tomu, že Bělorusko sehrálo konstruktivní roli při zprostředkování dohody o příměří na Ukrajině;

N. vzhledem k tomu, že konflikt na Ukrajině prohloubil v běloruské společnosti obavy z destabilizace vnitřní situace v důsledku změn v oblasti moci, což ale neznamená a nemůže znamenat, že by se běloruští občané vzdali naděje na zásadní reformu a mírovou transformaci své země;

O. vzhledem k tomu, že běloruské hospodářství zaznamenává období více než dvacetileté stagnace, kdy hlavní odvětví stále zůstávají ve vlastnictví státu a součástí správního řídicího a kontrolního systému; vzhledem k tomu, že běloruská hospodářská závislost na ruské hospodářské pomoci se stále zvyšuje, a vzhledem k tomu, že hospodářské výsledky Běloruska jsou jedny z nejnižších ze zemí Euroasijské hospodářské unie – jeho HDP v letech 2015 až 2016 například poklesl o 30 miliard USD;

P. vzhledem k tomu, že Bělorusko zůstává jedinou zemí v Evropě, která dosud uplatňuje trest smrti. vzhledem k tomu, že dne 4. října 2016 Nejvyšší soud Běloruska potvrdil trest smrti pro Siarheje Vostrykaua; vzhledem k tomu, že se jednalo o čtvrté potvrzení trestu smrti Nejvyšším soudem Běloruska v roce 2016;

Q. vzhledem k tomu, že, jak je uvedeno ve zprávě zvláštního zpravodaje OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku ze dne 21. dubna 2016, navzdory zjevnému zintenzivnění kontaktů mezi Běloruskem, EU a Spojenými státy americkými stále přetrvává porušování lidských práv a nebyla zaznamenána výraznější změna;

R. vzhledem k tomu, že organizace na ochranu lidských práv upozorňují na nové metody pronásledování opozice a na zatčení Eduarda Palčise, Michaila Žemčužného a Uladzimira Kondruse na konci let 2015 a 2016, přičemž dva posledně jmenovaní jsou běloruským střediskem pro lidská práva s názvem „Viasna“ považováni za politické vězně;

S. vzhledem k tomu, že Bělorusko v současnosti buduje svou první jadernou elektrárnu u obce Ostrovec na hranici s EU; vzhledem k tomu, že výstavbu v podstatě řídí a financuje Rusko a ruské společnosti zastupující jaderné a finanční odvětví;

1. zůstává hluboce znepokojen nedostatky, které zaznamenali mezinárodní nezávislí pozorovatelé během prezidentských voleb v roce 2015 a parlamentních voleb v roce 2016; považuje pokusy o dosažení pokroku za velmi malé a nedostatečné; konstatuje, že v nově zvoleném parlamentu bude jeden zástupce opozice a jeden zástupce nevládního odvětví; domnívá se však, že jde spíše o politické jmenování než o výsledek voleb, neboť tito zástupci byli jmenováni státní správou;

2. vyzývá běloruské orgány, aby neprodleně začaly opětovně pracovat na komplexní volební reformě jako součásti širšího demokratizačního procesu a ve spolupráci s mezinárodními partnery; zdůrazňuje, že je třeba v náležitém předstihu před komunálními volbami konanými v březnu 2018 zavést doporučení OBSE/ODIHR a přísně je dodržovat v praxi; vyzdvihuje, že to je hlavní pro dosažení plného potenciálu vztahů mezi EU a Běloruskem;

3. připomíná svou výzvu běloruským orgánům, aby za všech okolností zajistily dodržování demokratických zásad, lidských práv a základních svobod v souladu s Všeobecnou deklarací lidských práv, doporučeními vydanými v rámci všeobecného pravidelného přehodnocování v Radě OSN pro lidská práva a mezinárodními a regionálními nástroji v oblasti lidských práv ratifikovanými Běloruskem;

4. vyzývá běloruskou vládu, aby rehabilitovala všechny propuštěné politické vězně a v plném rozsahu jim navrátila jejich občanská a politická práva;

5. vyjadřuje své znepokojení ohledně toho, že od roku 2000 nebyla v Bělorusku zaregistrována žádná nová politická strana; vyzývá Bělorusko, aby ukončilo veškerá omezení v tomto směru;

6. vyzývá běloruskou vládu, aby bezodkladně zrušila článek 193.1 trestního zákoníku, který penalizuje pořádání aktivit neregistrovaných veřejných sdružení a organizací a účast na nich, a aby umožnila plné, svobodné a nezávislé zákonné fungování veřejných sdružení a organizací; upozorňuje Komisi zejména na skutečnost, že v současnosti je v důsledku uplatňování článku 193.1 a dalších restriktivních opatření zaregistrováno více než 150 běloruských nevládních organizací v Litvě, Polsku, České republice a v dalších zemích; poukazuje na rozporuplnost snah EU zvýšit finanční pomoc prostřednictvím cest kontrolovaných běloruskou vládou, zatímco mezinárodní finanční podpora určená nevládnímu sektoru v Bělorusku zůstává vystavena značné daňové zátěži;

7. vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost a Komisi, aby výše uvedené obavy učinily prioritou během pokračujícího dialogu o lidských právech mezi EU a Běloruskem a aby v tomto směru rozšířily spolupráci EU se všemi mezinárodními subjekty, jako je Organizace spojených národů, Rada Evropy, OBSE a v neposlední řadě běloruská opozice a nezávislá občanská společnost ve snaze zapojit běloruské orgány do vypracovávání plánu týkajícího se lidských práv;

8. odsuzuje skutečnost, že Bělorusko je jedinou zemí v Evropě, kde dosud existuje trest smrti, který je v rozporu s evropskými hodnotami; požaduje okamžité moratorium na popravy a provedení změn trestního zákoníku, které by znamenaly zrušení trestu smrti; připomíná, že trest smrti představuje nelidské a ponižující zacházení, u něhož se neprokázal žádný odrazující účinek a v jehož důsledku se justiční omyly stávají nezvratnými; považuje za nepřijatelné, aby byl trest smrti vynesen jeden den poté, co Evropská unie zrušila většinu sankcí proti Bělorusku;

9. vyzývá ESVČ a Komisi, aby nadále podporovaly organizace občanské společnosti působící v Bělorusku a v zahraničí a svou podporu rozšířily v souladu s politikou EU v oblasti kritické angažovanosti vůči Bělorusku; v této souvislosti zdůrazňuje potřebu podporovat všechny nezávislé informační zdroje pro běloruskou společnost včetně vysílání sdělovacích prostředků v běloruském jazyce a ze zahraničí; považuje také za důležité nadále podporovat vzdělávací programy a instituce fungující v exilu, jako je Evropská humanitní univerzita ve městě Vilnius;

10. bere na vědomí zahájení rozhovorů o zjednodušení vízového režimu v lednu 2014 zaměřených na zlepšení kontaktů mezi lidmi a povzbuzování vzniku občanské společnosti; zdůrazňuje potřebu urychlit pokrok v tomto ohledu;

11. je obzvláště znepokojen problémy týkajícími se bezpečnosti, které se objevily v důsledku výstavby běloruské jaderné elektrárny u obce Ostrovec ležící méně než 50 km od města Vilnius; naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby zahájily konstruktivní spolupráci se všemi náležitými mezinárodními orgány, EU a jejími členskými státy, začaly přísně dodržovat úmluvu OSN z Espoo a Aarhuskou úmluvu a projevily politickou vůli následovat posuzování rizik a bezpečnosti po havárii ve Fukušimě uplatňovaná ze strany EU;

12. důrazně vyzývá Komisi v souvislosti s předpokládaným dialogem mezi EU a

Běloruskem o energetice, aby v případě běloruské jaderné elektrárny upřednostnila otázku bezpečnosti a transparentnosti, a vyzývá Komisi, aby Parlamentu a členským státům, zejména státům sousedícím s Běloruskem, předkládala pravidelné zprávy o svém úsilí zajistit nejvyšší úroveň norem v oblasti jaderné bezpečnosti v souvislosti s touto jadernou elektrárnou ve výstavbě; vyzývá Komisi, aby zajistila, že finanční instituce a mechanismy EU, jako je Evropská investiční banka nebo Evropská banka pro obnovu a rozvoj, nebudou moci být přímo či nepřímo využívány k financování jaderné elektrárny Ostrovec, a aby posoudila, zda je záruka EU poskytnutá Evropské investiční bance dříve v roce 2016 v souladu se sankcemi EU uloženými vůči Ruské federaci;

13. podporuje politiku Komise spočívající v kritické angažovanosti vůči běloruským orgánům a vyjadřuje svou připravenost také k ní přispět prostřednictvím své Delegace pro vztahy s Běloruskem; připomíná, že EU však nesmí polevit ve sledování, kde jsou používány její zdroje, a musí zajistit, že budou použity ke zlepšení situace opozice a občanské společnosti;

14. připomíná svůj závazek pracovat ve prospěch běloruského lidu a podpořit tak jejich prodemokratické aspirace a iniciativy a přispět ke stabilní, demokratické a prosperující budoucnosti země;

15. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, místopředsedkyni Komise, Evropské službě pro vnější činnost, Radě, Komisi, členským státům, OBSE/ODIHR, Radě Evropy a běloruským orgánům.